

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

7/14893
GK: 180

Sayı : B.13.SGB.0.13.00.00-610- **1823**
Konu : Yazılı Soru Önergesi (7/14893)

22 Temmuz 2010

037799

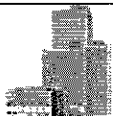
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 16/06/2010 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-23784 sayılı yazınız.

Diyarbakır Milletvekili Akın BİRDAL'a 7/14893 Esas No'lu yazılı soru önergesi Bakanlığımızca incelenmiş olup konuya ilişkin bilgiler ekte sunulmaktadır. Bilgilerinize arz ederim.

Ömer DİNÇER
Bakan

EK : 1 yazı

İnönü Bulvarı No:42 Emek 06520 Ankara
Tel : 0312 212 20 72 – Faks : 0312 215 18 00
www.csgeb.gov.tr

İrtibat : E. YARDIMCIEL Memur
Tel : 296 64 39
e-mail : eyardimciel@csgeb.gov.tr

**DİYARBAKIR MİLLETVEKİLİ AKIN BİRDAL'IN 7/14893 ESAS NO'LU
YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAP**

“Gemi İnşa Sanayisindeki İş Güvenliği ve Çalışma Şartları Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi” amacıyla TBMM bünyesinde kurulan Meclis Araştırma Komisyonuna ve Alt Komisyon çalışmaları ile rapor yazımına teknik katkıda bulunmak üzere Bakanlığımızı temsilen İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğünden 1 uzman görevlendirilmiş olup rapor tarafımıza ulaşmıştır.

Tersanelerdeki yoğunluk, altyapı yetersizliği, taşeronlaşma ve işçilerin yoğun çalışma saatleri istenmeyen sorunları ve iş kazalarını da beraberinde getirmektedir. Gemi inşa sektörü gibi yüksek risk taşıyan inşaat, maden, metal ve benzeri birçok sektörde, iş kazaları ve meslek hastalıklarının neden olduğu maddi ve manevi kayıpların önlenmesi için raporlarda yer alan önlem ve önerilere yönelik olarak yapılan çalışmalar aşağıda özetlenmiştir.

Gerek Bakanlığımız İş Teftiş Kurulu Başkanlığınca sektöre yönelik yapılan denetimlerde gerekse araştırma raporlarında gemi inşa sanayinde birçok risk faktörünün yanı sıra çalışanların eğitim eksikliği de ön plana çıkmaktadır. Elde edilen bilgiler doğrultusunda gemi inşa sektöründe iş sağlığı ve güvenliği açısından yaşanan sorunların ivedilikle giderilebilmesi için sektör çalışanlarına yönelik etkili bir eğitim programının oluşturulması ve hazırlanacak eğitim planlamasının hızla hayata geçirilmesi, tersane çalışanlarının ve işverenlerinin çalışma hayatında karşılaştıkları tehlike ve riskleri öğrenerek güvenlik kültürü kavramını benimsemeleri amacıyla Bakanlığımız İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü (İSGGM), Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi Başkanlığı (ÇASGEM), Gemi İnşa Sanayicileri Birliği (GİSBİR) ve Türkiye Liman Dok ve Gemi Sanayi İşçileri Sendikası arasında 25/02/2008 tarihinde “Tersanelerde İş Sağlığı ve Güvenliğinin Geliştirilmesi İşbirliği Protokolü” imzalanmıştır.

Protokol hızla uygulamaya konmuş ve 05/03/2008 tarihinde başlatılan eğitimlerde 1.057 asıl işveren ve alt işverenler öncelikli olmak üzere iş güvenliği uzmanı ve mühendislere, 16.841 işçiye eğitim verilmiştir.

Eğitim çalışmalarına paralel olarak İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğüne bağlı İş Sağlığı ve Güvenliği Merkezi Müdürlüğü teknik ekipleri tarafından tersanelerde risk değerlendirmesi programlaması yapılmış ve Tuzla Tersanelerinde ağır metal, toz, gaz, titreşim ve gürültü ölçümleri yapılmıştır. Bunun dışında kişisel koruyucuların ilgili teknik düzenlemelerde belirtilen standartlara uygun olup olmadığının saptanması amacı ile 14 Tersanede inceleme çalışmaları yürütülmüştür.

Ayrıca, Bakanlığımız ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında 06/01/2009 tarihinde bir protokol imzalanmış olup Protokolün amacı; mesleki ve teknik öğretim kurumlarındaki okul müdürleri, atölye ve meslek dersi öğretmenleri ile öğrencilerin güvenli çalışma, sağlıklı yaşam ve iş sağlığı güvenliği konularında doğru davranış modellerini bir refleks olarak öğrenmeleri, gençlerin çalışma hayatına atılmadan önce çalışma hayatına ilişkin riskler hakkında bilgilendirilmeleri, iş sağlığı ve güvenliği açısından doğru davranış modellerini kazanmalarına yönelik beceri eğitimlerinin verilmesi ve geleceğin çalışanlarında bugünden güvenli yaşam bilincinin oluşturulmasıdır.

Protokol kapsamında riskli sektörlerden olan inşaat sektörüne eleman yetiştiren yapı endüstri meslek lisesi ile gemi inşa sektörüne yönelik eleman yetiştiren İstanbul Pendik Denizcilik Anadolu Meslek Lisesi pilot uygulama okulu olarak seçilmiş, öncelikle 741 okul müdürü olmak üzere iki pilot okulda öğretmenlere yönelik eğitimler düzenlenmiş, okulda yapılan risk değerlendirmesi çalışmalarına rehberlik edilmiş, mesleki ve teknik öğretim kurumlarına yönelik iş sağlığı ve güvenliği rehberi hazırlık çalışmaları başlatılmış ve gelecekte bu sektörde çalışacak olan gençlerin iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilinçlendirilmelerine önemli katkılar sağlanmıştır.

Yine Gemi Mühendisleri Odası ile 29/05/2009 tarihinde bir işbirliği protokolü imzalanmıştır. Protokol ile; gemi inşa ve bakım-onarım sektöründe ilgili tarafların iş sağlığı ve güvenliği mevzuatı, uygulamaları, tehlikeler ve riskler konusunda bilinçlenmelerini sağlayarak iş kazası sayısını ve zararlarını mümkün olan en az seviyeye indirmek, çalışanların meslek hastalıklarından korunmalarını sağlamak, dolayısıyla sektördeki mevcut iş sağlığı ve güvenliği durumunu iyileştirmek için eğitim programları oluşturulması ve pilot uygulamasının yapılması ile tersanelerde iş sağlığı ve güvenliği rehberi hazırlanması amaçlanmıştır. Protokol kapsamında Bakanlığımız tarafından hazırlanan "Tersanelerde İş Sağlığı ve Güvenliği Rehberi" Gemi Mühendisleri Odasına gönderilerek geri bildirimleri alınmıştır. Rehber üzerinde çalışmalar devam etmektedir.

Komisyonun düzenlediği raporun, "Çalışma Koşulları ve Organizasyona İlişkin Çözüm Önerileri" başlıklı 6.2 maddesinin (g) fıkrasında "Tuzla Gemi İnşa Sanayi Bölgesi'nde İş Müfettişlerinin ve Sosyal Güvenlik Kurumu Müfettişlerinin sürekli denetim yapmalarını sağlayacak bir yapı oluşturulmalıdır." denilmiştir. Söz konusu öneriyle ilgili olarak Tuzla Tersaneler bölgesinde her ay düzenli olarak iki iş müfettişi görevlendirilmiştir. Halen bir iş müfettişi burada görev yapmaktadır. İş müfettişleri, tersane işyerlerinde daha önce yapılan teftişlerde tespit edilen hususların işverenlerce giderilmesi ile ilgili karşılaştıkları sorunların çözümüne ilişkin önerilerde bulunma, işyeri ziyaretlerinde iş mevzuatı ile ilgili aksayan hususlar ortaya çıktığında gerekli müdahalelerde bulunma, iş kazası meydana gelmesi durumunda ise bu kazaları inceleme görevlerini yerine getirmektedir.

Ayrıca, Bakanlığımızca 4857 sayılı İş Kanununun ve bu Kanun uyarınca çıkarılan Alt İşverenlik Yönetmeliğinin ilgili maddelerinin uygulanması bakımından, gemi inşa sektöründe yapılan işlerden hangilerinin mal veya hizmet üretimine ilişkin yardımcı işler veya asıl işin bir bölümünde işletmenin ve işin gereği ile teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektiren işler olduğunun belirlenmesine yönelik olarak gerek iş sağlığı ve güvenliği yönünden gerekse işin yürütümü yönünden teftişe yetkili yedi iş müfettişinden oluşan bir komisyon kurulmuş ve 2010 yılı Mayıs ayında tersaneler bölgesinde görevlendirilmiştir.

İş kazalarının önlenmesi için, kaza nedenlerinin iyi tanımlanması ve bu nedenlerin ortadan kaldırılması büyük önem taşımaktadır. Kaza nedenlerinin doğru bir şekilde tanımlanıp belirlenmemesi halinde, kazaların önlenmesi için yapılacak çalışmalarda istenilen sonuca ulaşılması mümkün değildir.

Yukarıda bahsedilen genel literatür araştırmaları dışında, Tuzla tersaneler bölgesinde Bakanlığımız ve Meclis Komisyonunca yapılan araştırmalarda bölgedeki tersanelerde yeni gemi inşası ve gemi bakım ve onarım çalışmaları yapıldığı ve bu çalışmalarda iş sağlığı ve güvenliği yönünden başta aşağıda belirtilenler olmak üzere, kazaya neden olabilecek çok sayıda tehlike kaynağı ve risklerin bulunduğu tespit edilmiştir.

Yetersiz çalışma alanı, (düzensiz işyeri, hareket zorluğu, kaldırılan ve taşınan malzeme altında çalışma vb.)

Açık alanlarda çalışma, (olumsuz termal konfor şartları; soğuk, sıcak, rüzgar, yağış vb.)

Kapalı dar alanlarda çalışma, (zararlı maddelere yoğun maruziyet, boya, gaz, kaynak kullanımı halinde yangın ve patlama riski vb.)

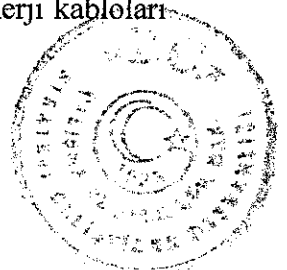
Yüksekte çalışma, (düşme, malzeme düşmesi vb.)

Yoğun ve/veya uzun süreli çalışma, (uygun olmayan çalışma yöntemi, yorgunluk, stres, motivasyon eksikliği vb.)

Kimyasallarla çalışma, oksijen, SPG, asetilen, çözücüler, boya, karbondioksit, karbonmonoksit, hidrojen sülfür, vb. kullanımı (yangın, parlama, patlama, maruziyet vb.)

Yoğun olarak elektrikli iş ekipmanı kullanımı, (düzensiz ve güvensiz enerji kabloları vb.)

Çok sayıda alt işveren, (organizasyon, kontrol ve denetim eksikliği vb.)

Çalışanların sık değişmesi (eğitimsiz ve yeteneksiz işçi, kontrol zorluğu, kalifiye olmayan işyerini ve risklerini tanımayan eleman vb.)

Ağır parçalarla çalışma (malzeme düşmesi/çarpması, sıkışma vb.)

Yoğun kaynak işleri (zararlı maddelere maruziyet, gaz/duman/zararlı ışın, yangın vb.)

Tuzla Tersanelerinde 2000 yılı ile 2008 yılı Haziran ayı sonuna kadar geçen sürede ölümle sonuçlanan iş kazalarının nedenleri incelendiğinde, kazaların yüzde 34 oranında yüksekte düşme, yüzde 16.5 oranında elektrik çarpması, yüzde 16.5 oranında malzeme çarpması/düşmesi, yüzde 11 oranında patlama, yüzde 11 oranında sıkışma ve yüzde 11 oranında diğer nedenler sonucu meydana geldiği görülmektedir (Meclis Araştırma Komisyon Raporu).

Tüm bu bilgiler ışığında tersanelerdeki iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarının etkin bir şekilde yürütülmesi ve başarıya ulaşması için işveren, işçi ve ilgili tüm tarafların, konuya öncelik vererek, önleyici yaklaşımı esas alan, çalışanların katılımını hedefleyen bir çizgide yükümlülüklerini yerine getirmeleri gerekmektedir. Her sektörde olduğu gibi gemi inşa sektöründe de, tüm taraflar üzerine düşen görevleri eksiksiz yerine getirdiği takdirde kalıcı çözümler sağlanacak ve iş kazaları ve meslek hastalıkları önlenebilecektir.

Bakanlık olarak tersanelerde meydana gelen iş kazaları ve ölümlerin önlenmesi amacıyla yukarıda belirtilen eğitim, bilinçlendirme ve saha çalışmaları yanında kalıcı çözümler getirilmesi amacıyla mevzuatla ilgili de birçok çalışma gerçekleştirilmiştir.

Bu kapsamda, 26/05/2008 tarih ve 26887 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5763 sayılı “İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” ile konuyla ilgili yeni düzenlemeler yapılmıştır.

Yayınlanan Kanunun alt düzenleme çalışmaları kapsamında alt işverenlik ilişkisinin kurulması, bildiri ve tescili hakkında yönetmelik; 27/09/2008 tarihli ve 27010 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Bu kapsamda tersanelerdeki taşeron uygulamasındaki aksaklıklar da göz önünde bulundurularak asıl işveren-alt işveren ilişkileri düzenlenmiş ve disipline edilmeye çalışılmıştır.

Ayrıca söz konusu Kanunun 5 inci maddesine yapılan ekleme gereğince mesleki eğitim almamış işçilerin ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılmayacağı belirtilmekte olup bu kapsamda “Ağır ve Tehlikeli İşlerde Çalıştırılacak İşçilerin Mesleki Eğitimlerine Dair Tebliğ” 31/05/2009 tarihli ve 27244 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01/01/2009 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiş ve ağır ve tehlikeli işler kapsamındaki sektör çalışanlarına mesleki eğitim alma zorunluluğu getirilmiştir. Diğer taraftan, 4857 sayılı İş Kanununun 85 inci maddesine göre çalıştığı işle ilgili mesleki eğitim almamış işçilerin ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılmayacağı da hüküm altına alınmıştır.

Böylece tersanelerdeki kalifiye eleman ve eğitim sorunu da dikkate alınarak; ağır ve tehlikeli işlerde çalışacaklar için mesleki eğitim alınması zorunluluğu ile ağır ve tehlikeli işlerde mesleki eğitim almadan çalıştırılan her işçi için 500 TL idari para cezası getirilmiştir.

Ayrıca 89/391/EEC sayılı çerçeve direktife karşılık gelen İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliğinin Danıştay tarafından iptali sonrasında, anılan direktif ile Uluslararası Çalışma Örgütü’nün (ILO) 155 ve 161 sayılı sözleşmelerinin gereklerini tam olarak karşılayacak bir yasal yapının oluşturulabilmesi için iş sağlığı ve güvenliği Kanun taslağının hazırlanmasına yönelik çalışmalar 2005 yılında başlatılmıştır. Tüm çalışanları kapsayacak şekilde tasarlanan bu taslak, sosyal tarafların görüşünün alınmasını müteakip 2008 yılı Aralık ayında Başbakanlığa gönderilmiştir.

Söz konusu Kanun Tasarısı Taslağı ile getirilecek yeni düzenlemelerden bazıları; çalışan tanımının getirilmesi, iş güvenliği uzmanı tanımı yapılması, risk değerlendirmesi tanımı yapılması, çalışma ortamı ile ilgili faktörlerin etkilerini kapsayan genel bir önleme politikasının geliştirilmesi, asıl işverenin alt işverenin işçilerine karşı o işyeriyle ilgili olarak kanundan doğan yükümlülüklerden alt işverenle birlikte sorumlu olması, iş sağlığı ve

güvenliği ile ilgili hizmetlerin işyerinde bu görevleri yürütebilecek personel bulunmaması halinde, dışarıdan, aynı nitelikteki yeterlik belgesi olan uzman kişi veya kuruluşlardan alınabileceği, en az on çalışanın bulunduğu işyerinde işçi temsilcisi bulundurma zorunluluğu, tüm işyerlerinde çalışanların fiili olarak işbaşında çalışmaları esnasında tütün ve tütün mamullerini kullanmalarının yasaklanması şeklinde sıralanabilir.

Diğer bir yasal düzenleme ise 15/08/2009 tarihli ve 27320 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimleri ile Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimleri Hakkında Yönetmelik” tir. Yapılan bu düzenlemeyle önceden mevzuatta ayrı ayrı yer alan işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanlığı bir araya getirilerek, bu kişilerin yapacakları hizmetler iş sağlığı ve güvenliği hizmetleri olarak birleştirilmiş, ayrıca bu hizmetlerin işyeri dışında kurulu ortak sağlık ve güvenlik birimlerinden hizmet alınarak da yerine getirebilmesine imkân tanınmıştır. Ancak yapılan bu düzenleme Bakanlığımıza 30/04/2010 tarihinde tebliğ edilen Danıştay 10. Dairesinin 29/03/2010 tarih ve 2010/696 Esas sayılı kararı ile yürütülmesi durdurulmuştur.

Yasal düzenlemeler dışında konuyla ilgili sosyal taraflarla işbirliğinin soruna kalıcı çözümler getirmede önemli bir basamak olacağına inanılmakta ve bu doğrultuda çalışmalara devam edilmektedir.

